„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К. 24 или 30 дин.
на по године: К. 12 или 15 дин.
на четврт године: К. 6 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 20 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 145. У Новом Саду, у суботу 22. новембра (5. децембра) 1903. Година XIX.

Српска скупштина и положај Србије.

Јуче, 20. новембра т. г. састала се српска народна скупштина у Београду. Према заплетеном положају на Балкану привлачиће ово заседање скупштине не само пажњу Српства, већ и пажњу великога дела Европе.

Катастрофом од 29. маја прошла је Србија кроз кризу, која је врло тешка и опасна била. У светској историји мало има примера таковог крвавог догађаја као што је био онај од 29. маја. Цивилизована Европа била је запрепашћена. Ми смо стрепили за судбину Србије и кад је Србија срећно прекужила велику кризу и велику опасност, ми смо одахнули и рекли: Бог чува Србију!

Је-ли морало све онако бити, као што се догодило, а шта је пропуштено да се учини, како би се загладило оно, што баца сенку на Србију услед катастрофе од 29. маја — то нећемо овде да разлажемо. На сваки начин да су непријатне околности, под којима је унук великог Карађорђа морао ступити на српски престо, и краљ Петар после 45 година патње у иноземству, после многих и тешких родољубивих подузећа — заслужио је бољу судбину него да дође на престо српски после крваве катастрофе од 29. маја.

Династија Обреновића, у својој дугој владавини гледала је да избрише славну успомену на великог Карађорђа, да одстрани одушевљење у српском народу за првог ослободиоца Србије. Унук великог Карађорђа дошао је у Србију и дочекан је од српског народа као неки избавитељ после злосретне владавине последњег Обреновића. Но да-ли данас у Србији влада одушевљење за унука великог Карађорђа? Нама се чини, да су се под разним приликама у Србији, под злосретном владавином Обреновића, партајске прилике и разне себичности тако развиле, да је велики део српског народа у Србији изгубио одушевљење за велике идеје вожда Карађорђа, па да се данас и не зна одушевити за његовог унука.

Краљ Петар, после злосретне владавине последњег Обреновића, ступио је на српски престо у сред партајских страсти, које је режим Обреновића знао само окрутним средствима притајати. Те страсти после одстрањења Обреновића избиле су опет на површину, и српске националне идеје великог Карађорђа, место да оживе под његовим унуком — бачене су у закутак. Краљ Петар, научен у свом дугогодишњем боравку на западу да поштује уставна права, морао се приклонити, да уважи ону већину у Србији, која је ма и демагошким средствима дошла да овлада са великим делом српског народа у Србији. Дало се предвидети, да ће са променом династије у Србији, радикална странка доћи на површину и до владавине. Тиме се дошло опет онамо, где је била Србија и под Обреновићима, кад је радикална странка под краљем Миланом била на површини и на владавини и кад је услед државног удара од 1. априла 1893. одушевљене химне певала и краљу Милану и младом краљу Александру.

У последње доба владавине несрећног краља Алесандра, било је српских родољуба у Србији, који су из дубине ојађене душе казивали: са нашим злосретним партајским односајима не иде даље тако ако нећемо да упропастимо Србију и стављамо на коцку читаву будућност Српства. И заиста после катастрофе од 29. маја нашли се српски родољуби, који су били задахнути идејом да ваља променити, да ваља преобразити партајске односаје у Србији, да их ваља на здраве основе стазити. Било је таких српских родољуба и међу радикалима и међу либералима, па и у оној мајушној странци, која се зове: напредњачка. Није могло бити говора о том да се све странке слију у једну, да буде потпуне слоге и да не буде више странака. Али је могло бити говора да се из свију странака избаци кукољ. Ту су идеју заступали и самостални радикали и независни либерали. Али се самостални радикали спојише са злосретним радикалским фузијонашима, а у либерала се баш противно догодило: да су се у два табора разишли.

То је баш несрећа Србије, што је са радикалном странком дошао на површину кукољ, коме се придружио и онај бољи део српског народа и његове интелигенције, који је са радикалством скончавала велика амбиција, а понајвише себичне цели. Радикалство постало је у Србији нека омиљена фирма, под којом се дало свашта чинити и под којом су понајвише медиокритети долазили на површину. Готово да је невероватно, да је медиокритет као Никола Пашић могао тако велику улогу играти, као што је играо и коју ће можда још и играти. Али и они радикали, за које се не може казати да су медиокритети, као др. Миша Вујић и Сава Грујић, тако су огрезли у радикалству, да против свог убеђења телале, да је спас у радикалству, и да са својим радикалством парадирају. Др. Миша Вујић, кад је као нови српски посланик дошао у Беч, није имао другога посла, него да велича благодети радикалског режима у Србији, а није помишљао на то, да у европској дипломацији говорити о „благодетима“ радикалског режима јесте: mauvais genre. Сава Грујић пак са својим седим власима „поноси се“, да је радикал. И он је огрезао у радикалству и не помишља на своје дужности као српског министра-председника. Ох! да је устати пок. Јовану Ристићу, па да, према данашњим приликама на Балкану, Саву Грујића тури и да му као шегрту повикне: хајд' на посао! У данашњим приликама на Балкану, где су Русија и Аустро-Угарска, Енглеска и све велесиле против Турске, Сава Грујић отишао је у Цариград, испословао, да се српско име сме увести у турски тефтер, вратио се у Београд и као српски министар-председник одмара се на својим лаворикама! Бугарска, па и Грчка под данашњим приликама на Балкану праве пропаганду у читавој Европи у корист бугарског односно грчког народа. Србије се не тиче српски народ у Ст. Србији и Македонији. Србији су пречи партајски односаји, него жалосна судба српског народа у Турској. Сава Грујић почива на својим лаворикама!

Српска скупштина састала се, и на њу су упрте очи и Српства и великог дела Европе. Хоће-ли се знати она вијнути до висине свога задатка? Врло сумњамо! У скупштини ће радикалска већина по свом обичају терати своје партајске цели.

Док се у Србији партајски односаји не ставе на здраве основе, док се кукољ не избаци, дотле о здравим политичким односајима у Србији не може бити говора, а дотле се и Србија неће бринути за жалосну судбу српског народа у Турској.

Све те прилике, или управо рећи неприлике у Србији морају чинити најнеповољнији, најжалоснији утисак на унука великог Карађорђа, јер он не може да опажа у Србији одушевљење за оне велике националне идеје, које му је деда заступао и за које су српски јунаци пре сто година своју крв пролевали.

△

Српска скупштина у Осеку и самостална странка.

Као радосну појаву можемо бележити кретање српске самосталне странке у Троједници. Неко време је изгледало, да самостална странка стоји под утицајем радикалске струје, а да се и на њу распростире извесна надмоћ радикалске централне управе и њенога овдашњега органа, те се отуда дало разјаснити извесно повлађивање радикалној странци, и онај анимозитет, коме је била изложена наша странка и наш орган од стране самосталне странке и њенога органа. Ми нисмо могли никад веровати, да је оно, што се у органу самосталне странке, повлађујући радикалима, писало против нас — израз мишљења оних људи, који стоје на челу самосталне странке. Зато кад смо учинили у нашем органу јаван упит: ко стоји на челу управе самосталне странке, те добили повољан одговор, ми смо били умирени.

Ствар са самосталном странком није се могла друкчије ни развити, него што се развила. Сви честити српски родољуби у Троједници морали су брзо упознати опсенарство радикалне странке, те против исте свој положај заузети. Људи, као што су др. Богдан Медаковић, Васа Муачевић, Владимир Матијевић, Стева Веселиновић и многи други, нису српски родољуби од данас и јуче, већ људи, који имају своју родољубиву српску прошлост, људи, који немају узрока да ради „безусловне благонаклоности“ довикују: хлеба, хлеба господару!

Давно је казана и констатована чињеница, да је језгра српскога народа

ЛИСТАК.

Ко ли си ти?!

(Прича једног уметника.)

Написао: **Брешко Брешковски**, с руског превео **В. Ешкићевић.**

Седесмо тако једном приликом нас неколико у радионици једнога уметника, која беше врло опширна и лепо осветљена електричном светлошћу. У њој није било никакве претрпаности којекаквим излишним дрангуљијама, као што се то врло често виђа код младих живописаца, но тек неколико портрета, који као живи изгледаху, разне студије, па и две три започете повеће слике.

Главом нашега друштва био је сам домаћин, — знаменити уметник Захајни; па је-ли онда чудо, што смо ми готово цело вече говорили једино о вештини и стваралачком духу... Или боље рећи говорио је сам Захајни, а ми смо само с наслађом слушали овога пепељавог и снажног старчића, који имађаше праву уметничку спољашност.

Говорили смо много о којечему, на послетку дође ред и на моделе и тешкоће при тражењу подесна типа или фигуре, које су уметнику потребне за своје композиције.

Неко од нас запита Захајног:

— Збиља, Алексије Алексијевићу, где нађосте онако дивно створење, кад сте сликали Вашу знамениту „Нирвану“? — Захајни на мах постаде некако живљи, а очи му се засветлише.

— О, то Вам је, господо моја, читава историја! Још до данас ни ја сам нисам на чисто с тим питањем, и не знам ни сам да-ли је то био сан или јава!... Да сам белетриста, могао бих написати лепу причицу о тој теми...

Захајни баци још један поглед на нас и поче:

— Је-ли Вам позната, господо, та моја слика? Ја сам је радио још шездесетих година у Риму, кад сам се као академијски питомац тамо бавио. Хе, тада сам био још млад с дугом црном косом, те многи мишљаху да сам Талијан.

Своју „Нирвану“ ја сам замислио кад сам још био ђак у Академији.

Хтео сам да представим једно биће у виду женске, која греде над временом и пространством по изумрлој мистичкој пустињи, са широко отвореним очима и упртим погледом у напред. Без мисли, без осећаја — без ичега! Лице, као и цела фигура треба да буде препуна дубоког мира и тишине; изгледа као да видите бујно жиће, — ил' мртву тишину... Али замислити је много лакше но створити на платну! Призрак моје „Нирване“ лебдео је непрестано преда мном, али пренети га на платно ја не могох без подесног модела. Све женске, које сам сретао по Петрограду, не могоше ме одушевити, и ни једна не одговараше ономе типу, какав сам ја замишљао.

А време је међутим пролазило.... и ја сам већ био одликован великом златном медаљом, и постао питомцем Академије, која ме је о своме трошку послала у иноземство ради даљег усавршавања. Али пре поласка у далеку туђину ја се решим да посетим моју родбину на југозападном крају Русије, коју већ четири године нисам видео, а што је најглавније, сањао сам да ћу тамо међу дивним Јеврејкама наћи подесан тип за моју „Нирвану.“

Пред поласком из Петрограда, ја осим платна, боја и кичица купим и пар пиштоља, јер предео, где су моји рођаци живели, беше обузет устанком, који је, истина, у главном био већ угушен. Али то путовање беше за мене више тужно но весело. Мојих рођака нестало, и нико ми не умеде рећи где су, а имање њихово беше у туђим рукама. Ја се осећах усамљеним, и прва ми брига беше да што пре кренем у Италију из овог опустелог краја... али ме уздржа мисао да потражим давно жељени модел за своју слику, те се реших да останем још који дан.

Услед тога морао сам се настанити у оближњем местанцету, али на моје зло, у њему не могох добити стана, а по гостионицама беше и сувише прљаво. Поред тога, и сами становници погледаху ме некако подозриво, а није ни чудо, врење на све стране услед пољског устанка опажало се је на све стране. По улицама пролазе људи у одељеним групама и све нешто тајно и поверљиво причају један другом.... Од некуд тек искрсне по какав Јеврејсадугом, седом и коврџастом брадом и косом, погружен, с намрштеним борама на челу... У свако друго доба ја бих са највећом насладом насликао по коју студију са тих дивних колоритних Рембрандовских типова, али сада не беше ни мени, а ни тим седим патријарсима до тога.

Виђаху се такођер кршне бркајлије у плавим мађарским атилама, пешице и на коњима, али сви подједнако беху тужни и замишљени....

Недалеко од поменутога местанцета лежао је опустели замак грофова Грај-Малеванских, који услед учешћа у устанку оставише своје огњиште и побегоше у иноземство. Ја се решим да потражим склоништа у том опустелом замку, рачунајући да ћу застати ма кога од негдашњих становника. Али што ближе замку, ја се почех све већма разочаравати! У њему не беше ни живе душе! Ни псето бар какво да залаје....

Велико двориште изгледаше некако мрачно... и чисто ме нека језа обузе, и ако беше јасан и светао дан. Једни прозори на замку беху полупани, а други без ћерчива, те изгледаху као оно две удубљене мрачне пеге на мртвачкој лубањи. На зиду, у полусломљеном грофовском грбу виђаху се трагови од куршума, и ја већ хтедох да се натраг вратим, кад ал' од некуда искрсну неки дечко са натученом шубаром, те ме ослови:

— Шта тражи господин?

Ја му објасних, зашто сам дошао.

— Не можете Ви овде преноћити, ја сâм спавам у качари и тамо је тако страшно, да бог сачува, ту су многи били повешани, па се ноћу опет скупљају, и ја мал' нисам умрио једаред....

„Какви вампири“, помислим ја. — Води ти само мене унутра — рекох му, — те му дам добру напојницу.

Дечко пође напред, и поче разгажавати дебели снег својим високим чојаним чизмама.

у овој монархији у Троједници, па је право, да тамошњи српски народ са својим првацима води коло.

Радосна је појава, да се у најновије доба српски народ у Троједници на све стране креће. Српске скупштине у Глини, Пакрацу и Осеку и тамо донесене одлуке дају доказа о будној свести српскога народа и о вољи, да учествује у политичкој, културној и привредној борби.

Скупштина у Осеку највећма је импоновала. Ми смо очекивали — као што нам је то обећано — да ће нам који наш дописник послати оригиналан извештај о току скупштине у Осеку и о говорима, који су тамо држани. Пошто то досад добили писмо, то по „Н. Србобрану“ доносимо у изводу извештај о скупштини у Осеку држаној дана 9. (22.) новембра т. г.

Скупштини је присуствовало преко 500 изасланика српске самосталне странке из изборних котарева: винковачког, вуштарског, вуковарског и даљског и велики број српске независне интелигенције из Осека. Целокупан број присутних износио је до 800 особа.

Сакупљене присталице српске самосталне странке, као и госте, поздравио је у име сазивача топлим речима г. Васа Муачевић. А после све поздравне речи изабрала је скупштина г. Васу Муачевића с највећим одушевљењем за свога председника.

Пре дневног реда узео је реч председник скупштине, г. Васа Муачевић, да народу разложи значај и циљеве оваких скупштина, које на разним местима наше отаџбине приређује српска самостална странка. Говор његов саслушан је са запетом пажњом, а награђен је био бурним одобравањем.

Васа Муачевић рекао је:

Кад је настало уставно доба, за које се српски народ мушки борио, док је стварано, обрицало нам се овде, као и нашој браћи у Угарској узакоњење и признање наших права.

И ево после 35 година тог уставног живота ми још и данас нисмо равноправни с другима, наше име, наше писмо, наша застава, потискују се, школе су нам толике позатваране, ми смо ево још увек онде, где у почетку уставног живота бисмо. (Велико одобравање.)

Нама је сваки напредак пречен, па с тога црква и народ место да су напредовали, они су назадовали. Тако је у нашим унутрашњим пословима, а није друкчије ни у земаљским, грађанским. После оног великог одушевљења, кад је настао уставан живот и кад смо с браћом Хрватима раме уз раме стајали, настала је учмалост, застој, разочарање је дошло, а све с тога, што они које у борбу сласмо не беху одлучни у вршењу својих дужности. (Бурно: Тако је.)

Оно мало људи што с чистим народним поверењем улажаху у сабор, не беху у стању да осујете ту работу.

Овака нас је политика осиромашила и место да напред пођемо ми назадовасмо, а све с тога, што је народ мало рачуна водио о свом најсветијем, изборном праву и што га је као од беде вршио, допуштајући да се појединци с њиме титрају.

Услед тих несрећа ваља политику да положимо на шири темељ да не воде њу појединци, већ да је води цео народ и да поверава вршење својих права не наметнутим људима, већ да бира из средине своје најбоље, најодрешитије и најодушевљеније, који у послу народном неће на свој лични интерес помишљати. (Бурно одобравање.)

Сврха дакле оваквих зборова та је: да вас упозна с повредама, које се дешавају на уштрб наших права; да вас упознамо с дужностима, које и ви савесно вршити морате; да вам кажемо пут, којим ћемо кућу нашу заједнички на здравом темељу дићи и обезбедити од непознатог мешања туђих руку; да кажемо на овим зборовима, да ћемо се сви за извршење свог народног програма заложити, да ћемо под својом заставом војујући, да се боримо за своја и своје отаџбине права, али тражимо, не да смо само у невољи, већ и у добру призната и равноправна браћа. (Тако је.)

Ми нећемо да стварамо државе у држави, напротив бориће се за целокупност наше отаџбине (Живио), али хоћемо да смо равноправни, и да нам се наша права не крње, већ признају, светиње српске не вређају, већ поштују.

Ми с поуздањем улазимо у борбу за напредак наше домовине, у нади, да ћемо узајамним поштовањем и љубављу засути онај несретни јаз, који је између нас и наше браће Хрвата неминовно туђа рука ископала! (Тако је! Живио! Бурно одобравање!)

Да можемо постићи то и да одговоримо дужностима, треба да се искупимо у једну странку, да као српска самостална сранка привучемо и оне у своје коло, који залуташе а освестимо оне који међу нама јаз стварају, неслогу уносе а хтели би да нас воде у заветрину да се грејемо на високоблагонаклености угарске владе. Наша странка не може и неће да се служи половним мерама. (Бурни повици: И не треба, и не сме).

Она не може подносити и неће трпити у свом колу оне, који би хтели на две столице да седе.

Пазите дакле добро шта ће вам се данас од ваших искрених пријатеља рећи, понесите те речи кући, усадите их у душу ваше деце, па будите уверени, да је свака сила за времена, а невоља да редом иде, и да ће и нама осванути зора лепших наших дана, ако људи будемо и узрадимо сложно. (Дуготрајно одобравање).

После Васе Муачевића говорио је првак и вођа самостално странке др. Богдан Медаковић. Његов говор, био је смишљен и красан, и по својој унутрашњој вредности и по облику.

Упозорио је скупштину понајпре на то, да се у нашој монархији спрема озбиљан преокрет, који ће из основа изменити њезино државно устројство. Државноправни темељ од 1867., на који је постављена ова монархија, љуља се из својих основа. Знамо да се и пре 1848. г. и после ње владало у овој монархији апсолутно, али је она ипак дочекала, после великих ратних неуспеха и уставну зору. Да не би дошло до коначног расула почело се размишљати о том, да се она постави на друге основе, што је и учињено 1867 г. склапањем државно-правне нагодбе између Аустрије и Угарске. Заједно с тим уведен је у обадве државне поле и уставни живот. Но од нагодбе и устава имадоше користи само Немци и Мађари, јер су у Аустрији дошли до превласти први, а у Угарској ови други.

Затим је др. Медаковић говорио о превласти Мађара против немађарских народности, а наиме против српскога народа, који део говора ми према нашим преским приликама не можемо донети. Затим је др. Медаковић наставио:

Боље су среће била наша словенска браћа у другој поли државе, у Аустрији. Поред све своје превласти нису Немци словенске народе ставили изван закона. За то су могли од првих часова па до данас делити уставни мегдан с Немцима. Они су данас у таквом повољном положају, да се преко њих не може прећи на дневни ред у политичком животу, па и ако нису правно, они су бар по својој политичкој снази постали равноправни Немцима. Ова друга равноправност мора логичном нуждом довести до оне прве и према томе може се закључити, да је германизација изгубила све изгледе за успех. То је тим схватљивије, што се опажа, како се Словени у овим часовима збијају у велики интересни круг словенски, сваки пут кад Словенству у Аустрији, или једном делу његову запрети озбиљна опасност од германизације. Леп нам је пример за ово дала наша Далмација, где су Срби и Хрвати сузбили германизаторске основе аустријске, немачке владе и сачували овој нашој лепој земљи њезин словенски, народни карактер.

Слабост Аустрије, изнурене унутарњом политичком борбом, и заинтересованост Беча у источној кризи употребише међутим Мађари, да раскину везе, које спајају Угарску с другом државном полом монархије. Но значајна је у овом појава што Мађари нису презрели само Аустрију, него и саме Немце, са којима се поделише у превласти над монархијом. Тако је Кошут недавно једном новинару рекао, да ће по његовом уверењу у будуће само персонална унија, лична владарска веза, спајати Угарску с Аустријом. То ће наступити онда, кад се Аустрија буде федеративно организовала, т. ј. кад од ње постане једна савезна држава на основи равноправности народа. Ова је мисао лепа и политички исправна, али би ваљало запитати Кошута, како тај захтев изгледа с моралне стране, кад се уочи положај народности у Угарској и мисли ли он, да се та народна равноправност има протегнути и на унутарњи политички живот у Краљевини Угарској. Кад се међутим сетимо, како стари Кошут у најлепшим часовима, 1848. г. није видио Срба и како је изашла преда њ српска депутација и како на политичкој карти није могао наћи Хрватске и кад то доведемо у савез са шовинистичком политиком данашње мађарске независне странке, која заступа најидеалније и најдаље тежње мађарског народа, онда можемо бити на чисто с нашим положајем. То је тим разумљивије, што је јасно да за мађарском независном странком иде и службена мађарска политика и да она своју бројну снагу и свој велики политички утецај има да захвали једино повлађивању мађарских владиних кругова.

Оваква политика није ни солидна, ни здрава, јер не почива на моралној подлози. Начело равноправности не може бити политички захтев само за једну државну полу, него се мора прихватити као основ за нову организацију монархије. Па и ако је већ то нешто, што нездрава политика у самој себи носи клице пропасти, не смемо се ипак одавати празним надама, него морамо настојати да нове основе поставимо и да се спремимо за озбиљне догађаје, који су на догледу.

Наша отаџбина била је у шездесетим годинама позвана да реши питање, хоће-ли се приклонити Бечу или Пешти. Па ипак је њезина судбина коначно утврђена без ње, јер су се Мађари и Немци 1867. г. погодили без нас а и за нас, тако да је горње питање постало сасвим сувишно. 1868. године склопљена је т. зв. нагода, али ју је склопио Сабор, који је изабран на основи наметнутог изборног реда. Том самом чињеницом, што је нагода склопљена без утецања наше војне крајине, појавило се у политичком нашем животу питање о њеној ревизији. Срби и Хрвати удружише се и срушише бана Рауха и нагода се мораде поднети новом претресу. Но и сада нисмо ништа с том исправљеном нагодом добили. Финансије остадоше у рукама Угарске. А нисмо добили најзначајније уставно право, да влада долази и одлази вољом народа, вољом представника народних. Нама намећу владе и ми их не можемо уставним средствима кренути. Ову ревизију или исправку нагоде правдали су тим, да нисмо додуше у државноправном погледу много добили, али ћемо у накнаду добити народну владавину. Ова је владавина дошла и сад је био ред, да се културно, политички и т. д. организујемо, да се Срби и Хрвати у једну целину сложе.

Но догодило се сасвим противно. У место да се саберемо под том владавином народном, видели смо да се заборавило на успомене из минулог доба, на успомене из 1848. и 49. г., да су Хрвати најпосле презрели и суборце, који су их на тадашњу висину подигли. Појавила се тежња, да се прегази Српство у Хрватској баш у оном часу, кад су наша браћа у Србији хтела да ослободе Српство испод турског господства. Није се рачунало с тим, да је српски народ свестан о својој прошлости, да је баш некако у то време Србија без крви добила српске градове, и да се на дневном реду балканске политике појавило питање о уједињењу Српства. Српски народ у овој земљи није могао не симпатисати с тежњама своје браће и народна владавина није водила о том рачуна, него је хтела да угоди балканској политици наше монархије. Па је-ли чудо, што смо дошли до тога, да смо и једни и други растројени, да смо и једни и други изгубили од животне и отпорне снаге, и да је као последица тога пала ова народна владавина. А показало се очигледно, да угађање балканској политици наше монархије није било берићетно Србима. Показало се разочарање, кад је берлински конгрес пресекао српске наде, али верујте, да је ово донело штете и другима.

После те народне владавине дошао је гроф Пејачевић, али је и он брзо пао, јер није хтео да трпи повреду наше нагоде унашањем грбова мађарских. А иза њега дође гроф Куен-Хедерварски, који је владао 20 година. Сви смо живи и памтимо, како је владао, па ћемо га памтити још за дуго. И као што смо га ми упознали, упознали су га и Мађари, кад је к њима отишао. Док је био овде, били су с њим задовољни, но док је у њихову кожу дирнуо, обрнуше се осећаји.

Гледамо у слику, коју је ова владавина за собом оставила. Наш народ растројен, назадовао привредно и просветно. Тако даље не сме ићи. И ако не сумњам у добру вољу бана и подбана новог, не одајем се никаквим надама с обзиром на нови режим. Поуздајмо се само у Бога и у своје руке, и у себи самима потражимо једине своје пријатеље. Хрвати не иду данас онамо, куда је Јелачић показивао, него трче онамо, куда је Андраши прстом циљао. Поуздајмо се дакле само у се и пођимо напред.

Ми смо се забавили у последње доба нашим народно-црквеним саборима и сву смо снагу ту заложили. Но узалуд сви напори, јер се о судбини наше автономије не решава у Карловцима, него у Пешти и Загребу. И за то овај рад треба да прихвати цео народ.

И још нешто. У ово доба наступило је међу нама растројство. Жалосна појава, али се може растумачити и не узима наду, да ће боље бити. Потиштени на политичком пољу, изгубили смо се у трвењу међу собом, и у том смо тражили утехе за онај велики наш народни неуспех. Одавали смо се великим надама, које нису биле празна машта. Сетите се само благовештенског сабора, који се састао да већа о условима за самостални политички живот нашег народа. И после таких нада, дошло је разочарање, а у савезу с тим и наш неодређен положај у земљи.

Међутим надајмо се, да ће бити боље. Не само код нас, него и код Хрвата. Код њих се појавило коло млађих људи, које је увидело да је споразум са Србима јачи од свих државних права, и да досадање угађање аустријској политици није посао народни. И за то смо ми с великом пажњом и с великим симпатијама пратили њихов народни покрет у овој години. Ово млађе коло повело је за собом и много старије њихове борце, па ови људи гледају, да се исправе заблуде Хрвата у погледу нас Срба. Најлепша је појава у Далмацији, где је дошло до изјава, да искрено и братски треба пружити руку Србима. Но на све ове изјаве и одлуке Хрвата не треба с наше стране још никаква одзива. Српски је народ био увек исправан у политичкој борби, а срп. самосталној странци служи на част, што није до сад учинила ништа што би оправдало познате хрватске заблуде. Она се увек држала поносно своје девизе: Љубав према роду као народу, према постојбини као отаџбини.

Треба сачекати, што ће Хрвати у том погледу даље радити. Ја мислим да ће се одрећи својих погледа на Босну и у интересу целине попустити у овом питању. Ваљда ће увидети да аустријска политика иде само за тим, да се расели онај српски сој, коме је господство на челу записано, и који је господовао од старе босанске државе до данашњег времена.

И кад Хрвати у овом добију чисте погледе, онда ћемо рећи, да је пала и последња преграка која нас је до сад растављала.

Овај управо **класичан** говор првака и вође српске самосталне странке (који је овде само у изводу саопштен), изазвао је по извештају „Н. Србобрана“ бурно одобравање и дуготрајно пљескање.

(Свршиће се).

Врата шкрипнуше... издајући чисто неке претеће звуке, или као да им непријатно беше, што кроз њих улазимо.

У предсобљу лежаху које-где испретуране и поломљене столице, опшивене скупоценим атласом.

У споредној великој соби по зидови зијаху дубоке јаме од куршума, па не беше поштеђена ни сама таваница, на којој беху изображени грчки богови са кулама и колесницама. Али највећу пажњу обратих ја на камин, који опазих, јер у њему се прво и прво могло наложити и соба загрејати, а друго, моје срце обузе нека туга, када видех, како су варварски унакажени дивни и уметнички из мрамора извајани кореатиди, који украшаваху камин. Једном сатиру беше разбијена глава, а другом одваљен нос, а унаоколо ваљаху се комадићи изломљена мрамора....

Било како му драго, тек ја се реших да ову ноћ овде проведем, услед чега дам дечку још нешто ситнине, и ми постасмо прави пријатељи.

Он наложи ватру и донесе од некуда драгоцени крчаг с одваљеним ухом, а после једнога сахата и моје ствари беху пренесене, те тако ја постадох прави домаћин. То је било баш на само Бадње вече... Тужно беше то Бадње вече... Туга и непријатни осећај примора ме, те изађох пред вече у оближње местанце, тек да будем међу живим људима, а и на рачун подесна модела да распитам.

(Свршиће се.)

Положај у Угарској.

Расуло у Кошутовој странци.

Као гром из ведра неба пала је у понедељак изјава Фрање Кошута, који је пред лицем целог сабора понудио Тиси мир. Наравно, да је гроф Тиса једва дочекао то и одма је избацио и једно крупно обећање: да ће проширити изборно право, само да тиме обвеже Кошутовце. Док су старији, трезвенији чланови Кошутове странке пристали уз свог вођу, који је отворено изјавио, да се сада не може извојевати мађарска команда, дотле су присталице Беле Барабаша и Золтана Левђела били јако огорчене на Кошута, што побеже са бојног поља. Ситуација се услед озога на мах изменила, опструкција је изгубила половину бораца, а у Кошутовој странци наста расуло.

Услед овога је Кошутова странка имала у уторак значајну конференцију, на којој је Фрања Кошут поднео предлог, у ком се вели, да странка узима на знање изјаве грофа Тисе, које је учинио у погледу изборне реформе. Ако се закључак саборски у погледу паралелних седница стави ван крепости, изјављује странка независности, да ће омогућити, да се расправе сабора продуже нормалним начином, и да ће напустити ванредна и изузетна средства. У исти мах ставља она овај закључак под заштиту страначког питања. Даље нека странка закључи, да ће дозволити прекоредно саветовање о рекрутском закону, како би се војници, који су услужили трећу годину, вратили својим кућама.

О том предлогу Кошутову повела се жива, местимице раздражена расправа, у којој је учествовало 24 члана странке; једни су били за Кошутов предлог, а други

против њега. После довршене расправе приступило се гласању, при чему су 27 заступника гласали за, а 27 против председникова предлога. Кошут је изјавио, да неће да гласа, јер је реч о његову предлогу, те тако није дошло ни до каквог закључка. Затим Фрања Кошут устане и благодари на досадашњем поверењу, али свечано изјављује, да даје оставку на председништву странке. На молбу странке, да остане и даље председник одговорио је Кошут, да то не може чинити, јер неће да је пред земљом одговоран за такове ствари, које по његову уверењу стоје у опреци. Услед држања саборске већине и после изјаве краљеве продужење опструкције не може имати изгледа на успех, а земљи само може да нанесе велике штете.

Конференција „мирољубивих."

Они, који су гласали за предлог Кошутов, имали су у среду конференцију, на којој беше 29 чланова, а председавао је Кошут. Ту је било говора о том, да-ли да мирољубиви елементи иступе из странке независности, па да конституишу нову групу под председништвом Ф. Кошута. Почасни председник К. Тали, који у уторак није био на конференцији, држи да се опструкцијом више ништа не може постићи. Понуђени уступци не дају истина много, али ипак нешто, и ако странка те уступке прими као цену за напуштање опструкције, то не значи да странка за свагда напушта захтев у погледу мађарске команде. Предлаже, да се за петак после подне сазове конференција странке.

Решено је, да Тали странку, мирољубиве и ратоборне елементе, сазове за петак у конференцију, на којој ће се саветовати о положају и о Тисиним уступцима.

Догађаји на Балкану.

Нови цивилни агенти.

Како „Франкф. Цтг." дознаје из Цариграда, помоћници генералног инспектора за Македонију биће ови: Од аустро-угарске стране: Стеван пл. Квашаи, пређе аустро-угарски генерални конзул у Цариграду, сада председник аустро-угарског конзуларног суда у Цариграду, даље Рудолф Погачер, пређе први драгоман амбасаде у Цариграду, сад у служби код министарства иностраних дела у Бечу. Као руски кандидати спомињу се: саветник руске амбасаде у Берлину Крупенски, генерални конзул Гирс у Солуну и одељни предстојник у азијатском департману Хартвиг.

*

Нова жандармерија.

Из Софије јављају, да је аустро-угарском војном аташе-у у Цариграду, пуковнику Гизлу поверено да изради организацију за будућу аустро-угарско-руску жандармерију у Македонији. Вели се, да ће се у ту жандармерију узети 50 официра и 200 подофицира поглавито из босанско-херцеговачких и кавкаских пукова.

Амбасадори Аустро-Угарске и Русије израдили су детаљне предлоге у погледу компетенције и делокруга цивилних агената, што се имају именовати за управу Македоније, и у погледу реорганизације жандармерије, те преговарају с комисијом, коју је Султан тога ради одредио, како би се у погледу тих ствари постигао споразум с Портом. За врховног команданта жандармерије биће наименован један странац, који ће ступити у Султанову службу. Аустро-Угарска и Русија не траже, да који њихов поданик буде позван на то место; држи се, да ће на то место доћи какав Енглез, који се показао као способан у полицајској служби у Мисиру.

*

Гоњење Хришћана.

Како „Београдске Новине" из Битоља дознају, многи су Хришћани позатварани, па како су тамнице препуњене, неке су однели у Солун. По косовском вилајету су такође многи похапшени, нарочито из гостиварског краја.

НОВИ САД, 21. новембра 1903.

— **„Суверенство" радикалског саборског одбора — помрчено!** Познато је разметање радикалског саборског одбора према свима онима, који неће да признају суверенство и кратку памет радикала. И ако је наредба о епархијским скупштинама по жељи радикала добила превишњу потврду, те по тој наредби епархијске скупштине не зависе од саборског одбора и одговорне су само народно-црквеном сабору, — то се ипак радикалски саборски одбор хтео разметати над епархијском скупштином пакрачком, те је — као што смо већ јавили — забранио држање те скупштине, која је била сазвана на дан 19. новембра (2. децембра) о. г. Шта више у својој „суверености" обуставио је и дотацију епископу Мирону. Али се сазвана епархијска скупштина у Пакрацу није уплашила од радикалског саборског одбора, већ је на против у смислу превишње одобрене епархијске уредбе прогласила поступак саборског одбора као незаконит, те је сазвана скупштина и одржана. Изволите, господо радикали, кусати овако као што сте дробили!

— **Митрополитско-црквени Савет** састао се 18. новембра (1. децембра) о. г. под председништвом патријарха Георгија Бранковића. Присутни су били епископи Гаврило Змејановић и Лукијан Богдановић. Од свештенства: прота Јован Борота и пароси Јован Јовановић и Михаило Медаковић. Од световних: др. Стеван Павловић и Лаза Обреновић. Седнице су трајале три дана. Расправљено је 75 предмета. Опширнији извештај о раду ове седнице М.Ц Савета донећемо у идућем броју.

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** У среду беше дугачка опструкциона седница заступничке куће, која је протекла већином у поименичном гласању. Пет пута се поименце гласало, што је трајало цело после подне, тако да се вечерња седница није могла ни одржати. Мин.-предс. Тиса је упозорио опозицију, да не мисли, е нема средстава против таког поступања. Председник има права да дозволи или одбије тражење поименичног гласања о ништавним стварима. За сад нема ништа против тога, да се опозиција забавља. —

У седници од 20. окт. (3. дец.) продужена је техничка опструкција. Заст. С. Мукић подноси 9 исправака на записник. И опет је дошло до несносно дугог гласања, у ком је прошла скоро цела седница.

— **Народна Скупштина у Србији.** Уз врло слабо интересовање отворена је јуче, у четвртак, седница Народне Скупштине, која је дуже времена била одгођена. Београдски листови доносе врло мршаве извештаје о тој седници. Изабране су секције и извршено друго читање зак. предлога о накнадним кредитима. Социјалистички посланик др. Мил. Илић интерпелисао је о страјку рударских раденика у Сењу. Министар грађевина Тодоровић одговорио је, да је страјк избио због отпуштања једног надзорника. После тога је седница закључена.

— **Русија и Јапан пред ратом.** Са Далеког Истока стижу врло озбиљне вести. Јапанске шовинисте су својом агитацијом успеле, да до највећег степена раздраже јавно мњење јапанско, те је сад влада, која је пажљиво избегавала сукоб с великом царевином, под највећим притиском. Сви листови у Јапану наваљују на владу, да иште од Русије брз одговор на понуде, што их је Јапан учинио. И ако се надају, да ће одговор руски стићи пре 5. децембра, кад се јапански парламенат састаје, ипак се нестрпљење Јапанаца попело на врхунац. Положај се заоштрио и није искључена могућност, да ће последица сукоба између обе велесиле бити — рат!

Најновије вести о руско-јапанском сукобу ово су:

Јапански адмирал Того наименован је за заповедника флоте, а под његовим заповедништвом су вице-адмирали Камимара и Дева, као подзаповедници. Сва ова три официра стекли су заслуга у јапанско-кинеском рату, а адмирал Того има надимак „ратоборни". Садашњи ратни министар барон Кодама наименован је за начеоника главног штаба.

Паробродска линија Нипон — Јусу — Кајска — Осака — Шосен и главно железничко друштво добило је упутство, да буде готово за велике транспорте. Претходне припреме за укрцавање 11. дивизије свршене су. Стовариште хране у Ујири проширили су са 12 нових складишта. Код Тушиме спустили су у море торпеде, лекаре и милосрдне сестре од Црвеног Крста послали су на њихова места. Спомоћно особље систематски вежбају, да може вршити службу. Паробродско друштво у Тотиго и Осаки решило је, да установи једнаке цене, ако влада употреби његове бродове.

Колико је озбиљан положај, види се и по овим вестима:

Римски лист „Коријере дела Сера" дознаје из Петрограда, да је у преговорима између Русије и Јапана наступио критичан обрт. Адмирал Алексејев, гувернер руског поседа на Далеком Истоку, хоће одма да отпочне наступање, али за то нису министар генерал Куропаткин.

Како из Лондона јављају у суботу се изненада састао енглески министарски савет, и то је на све стране изазвало узнемиреност. Мисли се, да је било говора о ратној опасности на Далеком Истоку, али се кабинетска тајна најстрожије чува. Без сваке сумње, јапанско-руска криза свуда се узима врло озбиљно, и изгледи, да ће се мир одржати, сваким даном су мањи.

Како „Дељи Мељ" јавља из Сеула, руски посланик у Кореји, Павлов споразумео се са корејанском владом, те Русија хоће да даде Кореји зајам од 40.000 фуната стерлинга за градњу бродова, да подигне поморску академију у Кореји и да пошље пет војничких инструктора.

И Русија и Јапан понудиле су влади републике Чиле, да од ње купе њене ратне бродове. Чиленска влада још није одговорила на те понуде. Говори се, да република Аргентина хоће да прода Јапану своје бродове, што се сада граде у Ђенови.

Поводом вести страних листова, да је на острво Формозу послата јапанска ескадра, да задржи руске ратне бродове „Цесаревића" и „Бајана", који плове у Порт-Артур, узвикује Комаровљев „Свјет": „Грдна дрскост, беспримерна у историји! Јапанци сигурно не знају, да на дрскост и насиље Русија одговара не страхом и бојазни, него одважношћу и јунаштвом. Мирољубиве утопије су нам својствене само док имамо посла с непријатељем слабијим од нас. Али с непријатељем дрским и изазивачким Русија зна шта ће радити."

— **Француска.** Несретна Драјфусова афера опет избија на површину. Бивши капетан Алфред Драјфус, кога је и војнички суд у Рену осудио, искао је обнову своје парнице. Министар правде и рата наредили су истрагу по тој ствари, те ако је веровати извештају „Н. Сл. Пресе", резултат истраге је тај, да су се искази више сведока у Рену испоставили као лажни. Ти сведоци су и сами увидели своју погрешку и признали су то, али се извињавају тиме, што су били подложени разним утицајима у Рену. Тамо су изнели више докумената, који — како се показало — беху фалзификати. Садржај тих списа је фалзификован и у једном случају измењен је датум, како би се тај спис могао употребити против Драјфуса. Архивар Грибле је са пуковником Анријем фалзифицирао разне документе и то је све признао. Ратни министар је осим тога нашао рачунских исправа, које је потписао један још активан генерал, а из којих излази, да су разни сведоци, што су у Рену исказивали у корист пређашње генералштабне клике, добијали из тајног фонда новчану потпору, а неко време чак и редовну месечну плату.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 21. новембра 1903.

— **Књижевни Одбор Матице Српске** имао је своју редовну седницу 20. нов. (3. дец.) под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Према жељи оболелог дра Змаја-Јована Јовановића одустаје се од намере, да великом песнику српском Књижевно Одељење корпоративно честита навршених му 70 година; допис З. Ј. Јовановића, у ком топло захваљује на ретској почасти, прочитаће се у свечаној седници Књижевног Одељења у четвртак 27. новембра (10. дец.) — Рукопис гђе Савке Суботићке о српским тканинама послаће се на преглед г. М. Валтровићу. — Г. Николај И. Корабка у Петрограду умолиће се, да за Летопис напише расправу о савременој руској белетристици. — Примају се рукописи: „Прилошци за историју Срба у Угарској крајем 17. и почетком 18. века" од дра Јована Радонића, и „Никола Томазео према Српству" од Марка Цара. — Не примају се рукописи: „Превод Гетеова Геца Гвозденшаке," и „Шарл Бодлер." — Издају се на преглед: „У клапци," комедија у 1 чину, и „Разне домаће поуке."

— **Варошко представништво новосадско** решило је у јучерашњој својој редовној скупштини једногласно, да се варошки празан плац, тако звани „Хан" уступи „Матици Српској" за сиротински завод пок. Марије Трандафилке, за 50 хиљада Круна. Остаје сад још, да одобри закључак кр. уг. министарство и онда се може приступити извршењу завештатељкине воље. У завод ће се примати српска православна сирочад на цело препитање и одавде ће способна за вишу науку ићи даље, а мање способна одаваће се на трговину и на занате. У завод ће се моћи примити 60 питомаца. Од овог земљишта добиће и Добротворна Задоуга Српкиња Новосаткиња уз своју постојећу кућу још десет метара фронта, да може проширити своје двориште и своју кућу за своје хумане и просветне цели. — Новој угарској влади изражено је поверење. Против предлога, којим се то поверење предлагало, гласали су сви Срби представници и неколико иноверацa, али су надгласани, пошто је за предлог гласао и магистрат.

Новосадска ауг. ев. женска задруга „Табита" приређује 29. новембра (12. дец.) о. г. у великој дворници „Хотела Јелисавете" ради набавке одела за сиромашну децу и ради потпомагања напуштених удовица са играном спојен концерат. Улазна цена 2 Круне од особе. Добровољни прилози примају се са захвалношћу и изнеће се на јавност. Улазнице се могу добити у председнице (Петефијина улица бр. 10), благајкиње (Хавска улица бр. 1.), у посластичари г. Куборција и у вече на каси. Почетак тачно у 8 сахата. Ако је ко случајно превиђен, те није добио позивнице, нека се изволи обратити на председништво. Програм: „Чврст је град нама Бог"; мушки збор уз пратњу војничког оркестра. 2. Мозарт: „Соната", за два гласовира у четири руке, свирају: Јелена К. Дуриго и др. Осман Кашић из Будимпеште. 3. а) Асторга: „Morir vogl' is;" б) Менделсон: „Љубичица"; в) др. Кашић: „Птичија Песма"; г) Хан „Aimous nous", пева Јелена К Дуриго. 4 „Смеса мађарских народних песама", свирају: у I. виолину Јаков Аденмилер, у II. Васа Ранисављевић, у III. виолину Хуго Бајс и Артур Блам у виолон Стеван Кихлер, ученици VII. гимн. разреда, 5 Фрања Лист: „Лорелај", пева Јелена К. Дуриго. 6. а) Григ: „У пролеће": б) Московски: „Валчик", свира у гласовир др. Осман Кашић, 7. Росини: Велика арија из опере „Ченерентола", пева Јелена К. Дуриго. 8. Фрања Лист: „Ракоцијина корачница", у два гласовира у четири руке, свирају: Јелена К. Дуриго и др. Осман Кашић.

— **Снижена камата.** Сиротињски сто у Новом Саду даје на знање, да ће се од почетка 1904. године камата на зајмове, које су дужници сиротињске касе до сад подигли, као и на своте, које се од сада буду дизале, од 6% снизити на 5%.

— **Мађарско културно друштво за Јужну Угарску** недавно је држало своју скупштину за конституисање, те је за свог доживотног председника изабрала Белу Талијана, познатог пријатеља и протектора наших радикала. Као што „Нови Србобран" јавља, вајни Србин барон Милан Бајић ступио је у то друштво као члан утемељач са улогом од 1000 К. „Н. С." назива тога барона Милана Бајића сином српског добротвора барона Милоша Бајића, који је сазидао срп. вел. гимназију у Новом Саду. То је погрешно, јер син добротвора барона Милоша Бајића давно је умрио, а барон Милан Бајић је синовац барона Милоша Бајића.

— **Избор учитеља.** Из Баје нам телеграфишу, да је тамо јуче, у четвртак, био избор српског народног вероисповедног учитеља. Једногласно је изабран честити учитељ у Српском Падеју, г. Душан Бешлић. У г. Бешлићу добијају бајски Срби одличну учитељску снагу и добра Србина Срдачно честитамо и г. Бешлићу, што је добио једнодушно поверење тако одличне српске општине, а и овој општини, која је тако добар избор учинила.

— **Змајево вече.** У славу 70-годишњице српског песника Змај-Јована Јовановића приређује вел.-бечкеречко српско-црквено певачко друштво у недељу 23. новембра 1903 године у дворани српске црквене општине Змајево вече. Распоред: 1. Т. Освалд: „Змајевка", речи од Ст. Бешевића, пева мушки збор певачког друштва. 2. Говори: г. Н. Стефановић. 3. Це: „Кад сам био на твом гробу", речи Змаја Јована Јовановића, самопев, пева г. Ђ. Ракић. 4. Српске народне песме: Свира на гласовиру М. Панићева, ученица III. разреда осн. школе. 5 Толингер: „I-ви Ђулић", речи од Змаја Јована Јовановића, самопев пева * * * 6. Топаловић: „Соколи", речи Змаја Јована Јовановића, пева мушки збор пев. друштва. 7. „Јадна мајка", од Змаја Јована Јовановића, декламује Војин Козловачки, ученик V. раз. осн. школе. 8. Освалд: „Поклич", речи од чика-Васе Љубисава (посвећено Змају), пева мушки збор певач. друштва и дечији лик.

— **Митрополит Фирмилијан на самрти.** Из Београда јављају да је по заповести Султана Абдул Хамида телеграфски позван један бечки професор, да дође да прегледа тешко оболелог митрополита скопљанског Фирмилијана. Стање митрополитово сваки час је горе. Ретко му се враћа свест, но ни онда не познаје своју околицу. Турски посланик у Београду, Фети-паша, често шиље Султану телеграфске извештије о стању здравља митрополитова.

— **„Побратимство"**, дружина православ. Срба у Фочи, приређује забаву 23. новембра о. г. у спомен десетогодишњице почетка дружинског. Програм: 1. „Побратимство", мушки хор од Штувца. 2. Говор о десетогодишњици Мил. Н. Хаџи-Вуковића. 3. „До небо", мешовити хор, од Јорговића. 4. „Банаћанско коло", мешовити хор, од Јаворског. „Зидање Раванице" мелодрама у 3. чина од А. Николића. Приказују дилетанти.

— **Краљица Наталија у Београду?** Тршћански „Пиколо" јавља, да је бивша српска краљица Наталија ових дана у пратњи две дворкиње била у Београду те посетила гроб

свог сина краља Александра. — Бележимо ову вест, остављајући „Николу“ да одговара за истинитост њену.

— ☛ Јатаке патријархове ☚ који хоће да их пронађе, може их сваког петка наћи у Заставиној „Петковачи“, која се осим у познатим локалима, још продаје и на магарећем брду у Карловцима.

Пошто се „Застава“ и њена „Петковача“ уређују близу новосадске баре, те често блатом прскају, то је за упрљане ципеле и чизме да се очисте и светле, најбоље средство „Браников“ викс, којим често викса „Заставу“.

Новости са стране.

— **Ђак покрао благајницу.** Бечка полиција је ухватила ономад слушаоца тамошње техничке школе Павла Јагодића, који је обио гвоздену благајницу Терезије Фишер у Загребу и украо вредносних папира у износу од 66 000 Крува. Јагодић је дао себи прилепити лажну браду коју су му на полицији једва скинули.

— **Италијанци против Аустрије.** У целој Италији су на дневном реду демонстрације против Аустрије због познатих догађаја у Инзбруку. У Бергаму је 15. (28.) новембра о. г. такође било демонстрације против Аустрије. Демонстранти су у позоришту бацали хиљаде зелено бело-црвених листића са овим натписима: Viva Trento Italiano! Viva Trieste! Abasso la studentesca austriaca! Abasso i teutoni! Viva l' Italia irredenta! (Живео италијански Трајент! Живео Трст! Доле са аустријским ђацима! Доле с Немцима! Живела иредентистичка Италија.)

Позив

у свечану седницу Књижевног Одељења Матице Српске.

Господа чланови Књижевног Одељења, почасни чланови и остали чланови Матице Српске умољавају се, да изволе доћи у свечану седницу Књижевног Одељења, која се приређује у почаст великом песнику српском, **дру Змај-Јовану Јовановићу**, поводом навршених му 70 година.

У седници говориће председник друштвени А. Хаџић о песништву јубиларног члана Књижевног Одељења дра Змај-Јована Јовановића.

Састанак је 27. новембра (10. децембра) у 4 часа по подне у дворани Матице Српске.

У **Новом Саду**, 17. (30.) новембра 1903.

Председник Матице Српске
А. Хаџић с. р.

НОВИЈЕ.

Берлин, 20. новембра. Канцелар гроф Билов је данас у место оболелог цара Виљема отворио државни сабор. Билов је прочитао престолну беседу у којој се наглашава утицај економске депресије на државне финансије као и то, да ће се морати дићи зајам ради успостављања равнотеже у прорачуну. Даље се истиче, да Немачка са свима државама стоји у најбољим односима.

Рим, 20. новембра. У заступничкој комори је јуче социјалиста Бизолати напао министра иностраних дела Титонија оптужујући га, да је пријатељевао с камором (разбојничким дружинама) кад је био напуљски префект.

Београд, 20. новембра. Бугарска влада је повукла отказ трговинског уговора са Србијом, који истиче 1. јан. 1904.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Синод — без кр. комесара.

Будимпешта, 21. новембра. (Од нашег извештача.) У кр. решењу, којим се одобрава састанак српског Архијерејског Синода за дан 27. новембра (10. децембра) о. г. у Ср. Карловце, изрично је наведено, да ће се овај синодални састанак одржати без кр. повереника.

* * *

Будимпешта, 21. новембра. Ратоборни чланови мађарске странке независности, њих 32 на броју, искупили се данас у 10 сах. пре подне у просторијама свог клуба на претконференцију; двојица су писмено изјавили, да пристају на закључак, што буде донесен. Председавао је почасни председник странке Коломан Тали, који је приказао предлог за одлуку, што ће се вечерас поднети конференцији целе странке. Тај предлог разликује се од Кошутовог у овоме: Пошто је министар-председник у сабору изјавио, да је неоспорно право ове земље, да се државном језику прибави важност у војсци, то је за увођење тога у живот нуждан заједнички пристанак само уставних фактора. Свечано изриче странка, да ће се са самосталну војску, мађарски језик и мађарско васпитање официра увек из све снаге борити.

Заст. Бакоњи подноси други предлог, по ком да се изрече не само то, да је језик у војсци право, које проистиче из мађарског народа, него и то, да саборски закључак у погледу паралелних седница не може бити прецедент. Влада нека изјави, да у овом саборском заседању неће изменити пословник. Тек тада ће странка независности ради мира учествовати у саветовањима странака.

Говорили су још Кубик, Бизоњ, Вишонтаји и Тали, који желе да се изрече, да је уважање државног језика у војску искључиво делокруг краља и сабора. Барабаш жели, да влада призна да је паралелним седницама повредила саборски пословник. На предлог Алексија Папа решено је да Вл. Раткаи вечерас замоли Кошута да остане председник клуба странкина; затим: да се странка неће упуштати у преговоре, док влада не призна повреду пословника, почињену тиме, што је завеле паралелне седнице.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 21. новембар 1903.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	14 „	40–50	„
Жито ново друге каквоће	14 „	— — —	„
Наполица стара	13 „	50 — —	„
Зоб	10 „	— — —	„
Јечам нови	10 „	40 — —	„
Кукуруз стари окрњен	„	— — —	„
Кукуруз нови окрњен	9 „	80 — —	„
Клипови	„	— — —	„
Пасуљ бели нови	17 „	— — —	„
Пасуљ жути нови	19 „	— — —	„
Вика	„	— — —	„
Мухар	„	— — —	„
Проја	„	— — —	„
Вуна	„	— — —	„

Све од 100 клгр.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 21. новембар 1903.

Волови по кил	48–52	пот.
Свињи тешки „ „	90–99	„
„ средњи „ „	84–86	„
„ лаки „ „	78–80	„
Теоци „ „	76–80	„
Јагњци по пару „ „	30 — 32	круне
Кљукаве гуске по кил	1 круна 10	пот.
Јаја 5 ком.	— —40	„

Огласи.

ВЕЛИКА
ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
Ђорђа Ивковића
у Новом Саду
у дунавској улици, у сопственој кући
снабдевена са 7 машина, које креће гас-мотор, а уређена најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама сваке врсте, израђује све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно, и на највеће задовољство, а све по цени јевтиније него игде. 423 4—25

Прави маслинов
Далматински зејтин
нуди и разашиље у лименицама као поштански пакет од 5 kg. за
Круна 6·80
са поштарином заједно
ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ,
Херцегнови (Castelnuovo)
455 1—3 (Јужна Далмација).

КАШАЉ
ублажују познате и врло укусне
КАЈЗЕРОВЕ
БОНБОНЕ ЗА ГРУДИ
☛ **2740** ☚
нотаријално оверовљених сведоџаба јамче
за сигурно дејство код **кашља, промуклости, катара и слузи**. Друго шта понуђено одби. Пакет 20 и 40 потура.
Стовариште код 409 6—24
Оскара Клајна дрогуисте
код „црвеног крста“ у Н. Саду.
Љубе Стефановића сина у Н. Саду.
Јулијуса Винкла послед. Д. Коде у Н. Саду.
Омера Попова у Карлову.

☛ НАГРАЂЕНО. ☚ ☛ ПОСТОЈИ ОД 1879. ☚
НАЈЛЕПШИ, НАЈПОДЕСНИЈИ
БОЖИЋНИ ПОКЛОН

је портре у природној величини, јер има вечито трајну вредност, да служи као најлепши **собњи украс**, као најзгоднији дар о **свадби, именда-ну, рођендану** или у другим **приликама и свечаностима**, као и за вечиту успомену (особито на покојнике). Ова се портрета по **свакој** послатој фотографији најфиније израђују. Формат 40: 50 цм. Цена 3 фор. —
☛ За верну сличност и постојаност највећа гаранција. Фотографија се неповређена враћа натраг. Поруке се извршују за 10 дана. (Божићње налоге треба што скорије извршити). 399 6—10
Siegfried Bodascher-s prämiirtes Kunst-Atelier für Porträt-Malerei.
Wien II. Praterstrasse 61.

ОГЛАС.
ЈЕДАН ИЗВЈЕЦБАНИ НОВИНАР,
вјешт српско-хрватскоме, француској, руском и њемачком језику, тражи сурадништво код којег уредништва, или, што друго, овоме слично.
Ближе обавештаје даје уредништво нашег листа.

СТЕЧАЈ.
Српска Кредитна Задруга у Броду н/С (Славонија) потребује
БЛАГАЈНИКА.
Понуде са ознаком кауције која би се могла положити, треба слати одмах.
448 3—3 **Управа.**

КОЊИ
из штала пок. краља
АЛЕКСАНДРА I.
продаваће се у Београду на дан 1. (14.), 2. (15.) и 3. (16) децембра ове године и то коњи за јахање и презање, пастуви кобиле и ждребад.
Ближа обавештења даје г. Б. Орешковић адвокат у Београду. 452 3—3

449 54 —
КАРЛОВАЧКИ СУЏУКА, МОСТА И СЕНЕФА
РУСКОГ И ЕНГЛЕСКОГ ТЕЈА И НАЈФИНИЈА РУМА
ФИНА ЗЕЈТИНА, ПИРИНЏА, ЈЕФТИНЕ КАВЕ, КРУПНА И СИТНА ГРОЖЂА, КРУПНА БАДЕМА И ЛЕШЊИКА. **Минхенско шпатенпиво у флашама.**
ДЕЛИКАТЕСА И ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА
Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД
Основана 1866. Главна улица 27.
Телефон бр. 76.
ГРЧКА
лековита вина:
Mavrodaphne, Cypro, Achaier, Malvasier,
☛ *сваки дан* ☚
свежа путера за тој са спахилука
надвојводе Албрехта,
☛ јефтина вина у боцама, ☚
минералне воде.

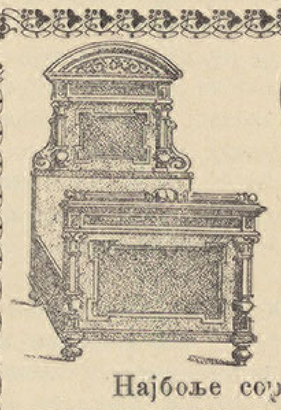
Стовариште намештаја
Л. МЕНРАТА И СИНА,
☛ **У НОВОМ САДУ** ☚
ГОСПОДСКА УЛИЦА Бр. 20., ПРЕКО ПУТА КР. УГ. ГИМНАЗИЈЕ.
Најбоље сортирано стовариште намештаја за спаваће собе, ручаонице и салоне у сваком стилу
☛ **ПО ВРЛО УМЕРЕНИМ ЦЕНАМА.** ☚
Сваке врсте једноставнијег намештаја, шифонера, кревета, орманчића за умивање, орманчића поред постеље, креденца, столова, дивана, столица, огледала и т. д.

ПРИПОЗНАТОГ ДОБРОГ КВАЛИТЕТА ПО ИЗВАНРЕДНО ЈЕФТИНИМ ЦЕНАМА.
Стовариште тепиха, завеса, покривача, матраца, колица за децу.
Солидно поступање и намера да се само добар квалитет по јевтиним ценама даје, карактерише вашу радњу, која већ **60 година постоји.**
ОСНОВАНА 1843.
106 32—56

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић. Штампарија Браће М. Поповића у Н. Саду